Programma Watersysteem

Strategisch doel

Het realiseren van een toekomstbestendig, robuust en betaalbaar watersysteem dat zorgt voor voldoende water van goede kwaliteit, bestand is tegen klimaatverandering en extremen, en daarmee bijdraagt aan een gezonde leefomgeving.

Portefeuillehouder(s):	Gerben de Boer, Alice van Gosliga, Monique Plantinga en Remco van Maurik
Betrokken verbonden partijen:	Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO), Grienskip BV, Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer (STOWA), Provincie Fryslân, Friese Gemeenten, Unie van Waterschappen, Rijksoverheid en maatschappelijke partijen

Ambitie

Wij willen het watersysteem zodanig versterken dat het ook onder veranderende klimaatomstandigheden betrouwbaar blijft functioneren voor huidige en toekomstige generaties. Daarbij zetten we in op een systeem dat zoveel mogelijk gebruikmaakt van de natuurlijke draagkracht van water en bodem, voldoende ruimte biedt voor het opvangen van extremen en bijdraagt aan een gezonde leefomgeving.

We werken toe naar een watersysteem waarin water niet alleen wordt beheerd, maar ook als sturend principe wordt meegenomen in ruimtelijke ontwikkelingen, gebiedsinrichting en maatschappelijke opgaven.

Daarbij zoeken we actief de verbinding met vraagstukken rond klimaatadaptatie, natuurherstel, landbouwtransitie, bodemdaling en zoetwaterbeschikbaarheid. Samen met inwoners, medeoverheden, maatschappelijke organisaties en ondernemers ontwikkelen we gebiedsgerichte oplossingen die bijdragen aan een veerkrachtig watersysteem. Hierbij streven we naar oplossingen die zowel effectief als maatschappelijk uitvoerbaar en betaalbaar zijn.

Prestatie indicatoren

Door middel van meetbare grootheden geven we aan hoe goed, of hoe ver we zijn met het behalen van de doelstellingen. Ze geven de voortgang, kwaliteit en effectiviteit van beleid, projecten of programma's aan. De onderstaande prestatie-indicatoren zijn nog in ontwikkeling.
Daarnaast is ook het WAVES dashboard beschikbaar. Jaarlijks maken de waterschappen de gegevens die hiervoor de basis vormen beschikbaar via de bedrijfsvergelijking Waterschapsspiegel. Dit dashboard maakt de gegevens inzichtelijk, georganiseerd naar thema en is hier te vinden.

De volgende prestatie indicatoren zijn voor 2027 opgenomen:

Nr.	Prestatie indicatoren	Doelstelling	Meetwaarde
1.	Percentage uitgevoerde KRW-maatregelen volgens KRW programmering.	Schoon en ecologisch gezond oppervlaktewater in 2027, conform de Europese Kaderrichtlijn Water.	100% van de KRW-maatregelen zijn uitgevoerd in 2027.
2.	Hoeveelheid kuub nieuwe of verbeterde waterberging gerealiseerd volgens programmering.	Meer water kunnen bergen in boezem en deelsystemen om overlast en schade te beperken.	1,5 miljoen kuub nieuwe of verbeterde waterberging gerealiseerd in 2027.
3.	Aantal hectare nieuwe of verbeterde waterconservering met peilverhoging van minimaal 10 centimeter gerealiseerd.	Meer water kunnen conserveren in bodem om droogteschade en piekafvoer naar de boezem te verminderen.	50 hectare nieuwe of verbeterde waterconservering met peilverhoging van minimaal 10 centimeter gerealiseerd in 2027.
4.	Percentage regulier onderhoud watergangen uitgevoerd volgens jaarplanning	Een goed functionerend watersysteem door tijdig onderhoud van watergangen	95% van het geplande reguliere onderhoud aan watergangen uitgevoerd.
5.	Percentage assets dat voldoet aan de gestelde onderhoudsnorm.	Stuwen, inlaten en kunstwerken (assets) in goede staat houden voor een robuust watersysteem.	95% van alle actieve kunstwerken in goede staat in 2027. 95% van jaarlijkse inspecties stuwen en inlaten uitgevoerd in 2027.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daar voor doen?

Verminderen van de kans op watertekort en schade door droogte
We werken toe naar een situatie waar Wetterskip beter bestand is tegen droogte en zoetwatertekorten. Het grond- en oppervlaktewatersysteem is gericht op het beter vasthouden en benutten van gebiedseigen water en de sponswerking van de bodem is vergroot. De afhankelijkheid van IJsselmeerwater neemt af. Bij schaarste maken we expliciete keuzes in de verdeling van water, we zetten in op het structureel beperken van de watervraag en het vergroten van de zelfvoorzienendheid van watergebruikers in afstemming met de verschillende partners. Dit doen we met de volgende maatregelen:

Deltaprogramma's
Wetterskip Fryslân werkt binnen de zoetwaterregio Noord-Nederland aan een nieuwe bestuursovereenkomst Zoetwater voor de periode 2028-2033. De inzet richt zich op het vergroten van de zoetwaterbeschikbaarheid door onderzoek, innovatie, subsidiëring van lokale maatregelen om water vast te houden en gerichte investeringen in het watersysteem. De voor Wetterskip Fryslân relevante maatregelen worden opgenomen in de perspectiefnota en sluiten aan bij het Waterbeheerprogramma.
We zijn samen met medeoverheden en maatschappelijke organisaties betrokken bij het Deltaprogramma IJsselmeergebied, waarin we deelnemen aan onderzoeken en advies geven over de besluitvorming over de vergroting van de zoetwatervoorraad van het IJsselmeer. Zo kunnen we ons belang bij voldoende inlaat van IJsselmeerwater inbrengen. De volgende herijking van het Deltaprogramma IJsselmeergebied vindt plaats in 2027.

Duurzaam beheer zoetwater
In 2027 wordt de beleidsnota Duurzaam beheer zoetwater aan het algemeen bestuur voorgelegd, waarin onderdelen zijn opgenomen over grondwateronttrekkingen, oppervlaktewater onttrekkingen, drainage en water vasthouden. Dit najaar start het participatieproces voor deze beleidsontwikkeling. Bij het schrijven van het beleid wordt rekening gehouden met het wetsvoorstel van ministerie van I&W over aanscherping van regelgeving rondom onttrekkingen. Door het vaststellen van dit beleid kunnen we onze zoetwatervoorraad beter beschermen en aanvullen, zodat we voorbereid zijn op de effecten van klimaatverandering en een toenemende watervraag.

Gebiedsprocessen
We dragen actief bij aan verschillende gebiedsprocessen waarin we samen met onze partners werken aan verbeteringen van het watersysteem. Dit zijn langjarige trajecten die vragen om een consistente inzet en samenwerking. Tegelijkertijd zien we, mede door ontwikkelingen bij het Rijk en de provincie Fryslân, dat onze rol in Zuidoost-Fryslân zal toenemen, met bijzondere aandacht voor de Natura 2000-gebieden vanwege stikstof en natuurherstel. Ook het Veenweideprogramma blijft een belangrijk aandachtsgebied. We kijken niet alleen naar onze wateropgaven, maar ook naar kansen om aan te sluiten bij maatschappelijke ontwikkelingen, beschikbare financieringsstromen en energie in de gebieden.

Waddeneilanden
Op de Waddeneilanden werken we aan een robuust en klimaatadaptief watersysteem, met aandacht voor het behoud van de zoetwaterbel en het beperken van verzilting. Daarbij zetten we in op het vasthouden van zoetwater, passend peilbeheer en maatregelen die de beschikbaarheid van zoetwater vergroten. In 2027 werken we mee aan de Integrale Waterplannen (IWP's) en de vertaling daarvan naar concrete maatregelen voor waterbeheer, klimaatadaptatie en zoetwaterbeschikbaarheid. De provincie heeft de regierol.

Reguliere beheersmaatregelen
Door het optimaal benutten van de bestaande sturingsmogelijkheden binnen het watersysteem zoals het tijdig opzetten van peilen op de Friese boezem en in de polders houden we meer gebiedseigen water vast. Het peil in de boezem kan daarbij omhoog worden gebracht en in de polders worden, waar de situatie dit toelaat, hogere peilen gehanteerd van circa 10 tot 35 centimeter boven het zomerpeil, tot maximaal circa 40 centimeter onder maaiveld. Hiermee vergroten we de watervoorraad in het gebied en dragen we bij aan een robuuster en klimaatadaptiever watersysteem.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daar voor doen?

Zoveel mogelijk beperken van wateroverlast
Het watersysteem wordt zo ingericht dat neerslagpieken kunnen worden opgevangen en verwerkt en schade door wateroverlast zoveel mogelijk wordt beperkt. Ook roepen we op tot acceptatie van het feit dat de gevolgen van zeer extreme situaties niet altijd (volledig) te voorkomen zijn. De focus ligt op het beschermen van vitale functies en maatschappelijke waarden en het beperken van schade en ontwrichting wanneer grenzen van het systeem worden overschreden. Voor 2027 zetten we in op:

Boezemplan
In 2027 wordt het Boezemplan ter besluitvorming aangeboden aan het algemeen bestuur. Het plan beschrijft de gevolgen van klimaatverandering voor het Friese boezemsysteem en bevat oplossingsrichtingen om de wateropgaven richting 2050 en 2100 op te vangen. Hiermee ontstaat een belangrijke basis voor een toekomstbestendig beheer van het watersysteem.
Het door Wetterskip Fryslân ontwikkelde watersysteemmodel vormt de kern van het Boezemplan. In 2027 blijven we dit model beheren en doorontwikkelen, zowel voor de eigen beleids- en beheeropgaven als voor de samenwerking met regionale partners. We bepalen welke no-regret maatregelen uitgevoerd moeten worden in dit Boezemplan en zorgen ervoor dat we deze naar de uitvoering brengen. Het Boezemplan onderbouwt daarnaast het belang van voldoende afvoercapaciteit naar de Waddenzee. Daarom starten we in 2027 met een verkenning naar de toekomstige invulling hiervan, waaronder de mogelijke realisatie van één of meerdere zeegemalen.
Samen met waterschap Noorderzijlvest richten we in 2027 de samenwerking verder in om de gezamenlijke wateropgaven op regionaal en nationaal niveau te agenderen. Daarbij werken we samen met onder andere het Rijk en de provincies Fryslân en Groningen aan de verdere uitwerking van de benodigde aanpak en governance.

Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA)
We werken samen met het Rijk en regiopartners aan de uitvoeringsagenda 2027–2031 van het DPRA. In gezamenlijke gebiedsprocessen brengen we de kwetsbaarheid van vitale en kwetsbare functies voor extreme neerslag in beeld en bepalen we welke maatregelen nodig zijn om schade en maatschappelijke ontwrichting te beperken. Op basis van de uitkomsten van de al uitgevoerde bovenregionale stresstest hebben we speciale aandacht voor het gebied waar beken en boezem samenkomen. In het bebouwde gebied doen we dit samen met gemeenten, waarbij we de uitkomsten van stresstesten en praktijksituaties benutten en hierover afspraken maken.

Reguliere beheersmaatregelen
Naast investeringen en planvorming zetten we het watersysteem actief in om wateroverlast te beperken. Met behulp van opzetpeilen slaan we voorafgaand aan en tijdens natte perioden tijdelijk extra water op in daarvoor geschikte polders. Afhankelijk van de weersomstandigheden en waterstanden kan dit stapsgewijs worden uitgebreid van een beperkte inzet naar een grotere inzet. Hiermee ontlasten we het boezemsysteem en creëren we extra ruimte voor de opvang van neerslagpieken.

Daarnaast sturen we actief op de inzet van gemalen, stuwen en andere kunstwerken. In extreme situaties kunnen aanvullende maatregelen worden ingezet, zoals het Woudagemaal of aangewezen retentiegebieden. Door het toenemende aantal op afstand bedienbare kunstwerken kunnen we sneller en effectiever inspelen op veranderende omstandigheden.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daar voor doen?

Robuuste inrichting en functioneren van het watersysteem
We zorgen dat het watersysteem betrouwbaar, robuust en doelmatig functioneert, ook onder veranderende omstandigheden. We zorgen ervoor dat het waterbeheer betaalbaar en toekomstbestendig is, door naar een meer flexibel systeem toe te werken.

Overdracht Stedelijk Water
In 2027 geeft Wetterskip Fryslân gezamenlijk met de Fryske gemeenten vervolg aan het proces rondom de overdracht van stedelijk water. De inzet is gericht op het herstellen van bestuurlijk draagvlak, het gezamenlijk vaststellen van uitgangspunten en verantwoordelijkheden en het creëren van een toekomstbestendige basis voor beheer en onderhoud van stedelijke wateren.

Veenweideprogramma

We nemen sinds 2021 deel in het Friese Veenweideprogramma 'Foarút mei de Fryske feangreiden 2021-2030, samen met de provincie Fryslân, de veenweidegemeenten en gebiedspartners. In dit programma 2021-2030 ligt de focus op zes kansrijke gebieden met dik veen. De funderingsaanpak maakt ook onderdeel uit van het programma en staat in deze begroting onder het onderdeel 'water en bodem sturend'.

In de kansrijke gebieden ontwikkelen we een integraal gebiedsplan voor de gebiedsopgaven. Met het streefpeil voor de grondwaterstand van gemiddeld 40 cm onder maaiveld wordt hiermee de CO_2-uitstoot verminderd en de maaivelddaling beperkt. In de praktijk komt binnen het gebiedsproces Aldeboarn-De Deelen zo langzamerhand concreet zicht op het verhogen van het waterpeil. Voor het zuidelijk deel van dat gebied gaan we op basis van het peilscenario gesprekken voeren over toepassing van de compensatiesystematiek veenweide (CSV) , om zo te komen tot een herverkavelingsproces.
Ook gaan we de maatregelen voor het aanpassen van het watersysteem voorbereiden. Hiervoor is subsidie aangevraagd. In andere gebieden zetten we voor ca. 1500 ha. de tijdelijke peilverhogingen die bekostigd worden vanuit de samenwerkingsregeling Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) voort. Daar komen nog enkele honderden hectares bij voor de regeling van 2027-2028.
We werken in Idzegea peilscenario's uit en in Leechlan Grou – Warten voeren we voor ca. 120 ha. HAKLAM-projecten uit (flexibele peilen: hoger als het kan, laag als het moet). We blijven onderzoeken doen en voeren die met name in Hegewarren uit, maar ook in andere gebieden.
Er is een herijking van het Veenweideprogramma voorzien in 2027. Als Wetterskip treffen we onze eigen voorbereidingen en bepalen we onze positie ten aanzien van de laatste periode van het programma.

Voor de hoogwatercircuits (HWC) hebben we de afgelopen periode vooral ingezet op het uitvoeren van onderhoud (verbeteren wateraanvoer, verbeteren doorstroming) en het uitvoeren van vooronderzoeken om meer kennis en informatie over de HWCs te ontwikkelen. We nemen deel aan de Gebiedsgericht Leeraanpak vanuit de nationale funderingsaanpak met een specifieke pilot voor hoogwatercircuits. In 2027 komen we met een herijking van de Aanpak Hoogwatercircuits, waarin de inzichten en informatie van de afgelopen periode verwerkt zijn. De lijn van het uitvoeren van onderhoud aan hoogwatercircuits zetten we in 2027 door. Daarbij kan de werkwijze niet los worden gezien van de gebiedsgericht Leeraanpak.

Mijnbouw (gaswinning en bodemdaling)

Het Rijk zet, mede vanuit het belang van leveringszekerheid, de gaswinning uit kleine velden onder land voorlopig voort en bouwt deze beperkt af. Wetterskip Fryslân blijft het uitgangspunt hanteren dat gaswinning ongewenst is wanneer deze leidt tot bodemdaling en daarmee gevolgen heeft voor het waterbeheer. Zolang deze uitgangspunten uiteenlopen, blijven we actief betrokken bij procedures rond nieuwe en gewijzigde winningsplannen. Het aantal adviezen, zienswijzen en eventuele beroepsprocedures is daarbij afhankelijk van het aantal plannen dat wordt ingediend en is vooraf moeilijk in te schatten.
Daarnaast zijn we betrokken bij het programma Duurzaam Gebruik Diepe Ondergrond. Hier wordt onder meer onderzoek gedaan naar de gecombineerde effecten van bodemdaling door gaswinning en maaivelddaling als gevolg van veenoxidatie. Samen met de Commissie Bodemdaling Aardgaswinning Fryslân werken we aan een methode om het verlies aan waterberging door bodemdaling bij een gelijkblijvend waterpeil te bepalen. Ook voeren we een pilot uit naar de gevolgen en mogelijke compensatie van schade door bodemdaling wanneer herstel via de gebruikelijke maatregelen niet de meest passende oplossing is.

Beekdalen

De resultaten van de *Verkenning opgaven beekdalen* worden naar verwachting in het eerste kwartaal 2027 aan de besturen van provincie en waterschap aangeboden. Hierna kan besluitvorming plaatsvinden over de aanpassing van de scope van de lopende gebiedsprocessen en het mogelijk starten van een gebiedsproces Tjonger. Zoals afgesproken in het amendement bij de besluitvorming van de BOvi zal de uitwerking ook aan het algemeen bestuur worden aangeboden voordat deze verder wordt uitgewerkt.

Monitoringsplan

Nadat we het plan voor waterkwaliteit in het watersysteem hebben afgerond, richten we ons op een monitoringsplan voor het watersysteem met betrekking tot '*voldoende*'. Zo zorgen we voor een doelmatige inzet van mensen en middelen en houden we grip op de informatie die nodig is om onze opgaven en doelen te volgen.

Reguliere beheer en onderhoud

Een belangrijk deel van onze inzet bestaat uit het dagelijks beheren, onderhouden en bedienen van het watersysteem. We zorgen voor voldoende aan- en afvoer van water door actief peilbeheer, het onderhouden van watergangen, gemalen, stuwen en inlaten en het beschikbaar houden van voldoende waterbergingscapaciteit. Daarnaast voeren we baggerwerkzaamheden uit en monitoren we het functioneren van het watersysteem. Door deze structurele inzet blijft het watersysteem betrouwbaar, robuust en betaalbaar functioneren, ook onder veranderende klimaatomstandigheden.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daar voor doen?

Schoon en gezond water

We werken aan een watersysteem dat schoon en gezond is voor mens, dier en natuur. Daarmee voldoen we ook aan de doelen van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). Om de waterkwaliteit te verbeteren zetten we verschillende instrumenten in.

KRW-maatregelen

We werken aan een natuurvriendelijk beheer en inrichting van watersystemen. In 2027 ronden we de KRW-maatregelen uit de huidige planperiode af. Eind 2026 worden de nieuwe KRW-maatregelen voor de planperiode 2028-2033 in ontwerp vastgesteld en een jaar later, na inspraak, stelt het algemeen bestuur deze maatregelen definitief vast. Deze maatregelen zijn om het doelbereik vast te houden, om te compenseren voor de effecten van onder andere klimaatverandering, de opkomst van exoten en de toenemende druk op de ruimte. Daarbij is sprake van een verschuiving ten opzichte van eerdere maatregelenpakketten: meer aandacht voor zeer zorgwekkende en andere gevaarlijke stoffen en meer inzet op natuurvriendelijk beheer. De inrichtingsopgave voor natuurvriendelijke oevers is al uitgevoerd in vorige planperioden waardoor hier geen inzet meer op is voorzien. Wel zien we dat er soms nog optimalisaties mogelijk en nodig zijn voor bestaande inrichtingen en werken we verder aan een visveilig maken van onze assets. Het inrichtingsplan Koningsdiep zal worden uitgevoerd in de periode 2027 tot 2030 waarbij de KRW-onderdelen daarvan in 2027 zullen plaatsvinden

Chemische waterkwaliteit

Het waterschap is verantwoordelijk voor het voorkomen van verdere verslechtering van de chemische waterkwaliteit en het verbeteren van de waterkwaliteit waar deze nog niet op orde is. Voor zeer zorgwekkende en andere gevaarlijke stoffen (waaronder PFAS) vraagt dit om een intensievere en structurelere aanpak. Oorzaken daarvoor zijn toegenomen en aangescherpte regelgeving, toegenomen inzicht in de aanwezigheid en risico's van stoffen en toegenomen maatschappelijke en bestuurlijke verwachtingen. Om aan wettelijke verplichtingen te kunnen blijven voldoen en de meest urgente knelpunten aan te pakken is hier een grotere inzet voor nodig dan eerder. Vanuit het uitvoeringsprogramma bij de waterketenvisie en de KRW-maatregelen worden daarom aanvullende maatregelen genomen. Verontreiniging wordt zoveel als mogelijk bij de bron aangepakt. We werken uniform aan monitoring, risicobeoordeling, bronaanpak en handhaving. Daarvoor doen we onder meer vervolgonderzoek op hotspotlocaties, brononderzoek bij rwzi's, voeren we monitoring uit, handhaven we waar nodig. We pakken indirecte lozingen aan in samenwerking met gemeenten. We nemen actief deel aan de landelijke beleidsontwikkeling en zetten in op lobby. Naast PFAS, zijn ook staalslakken, bodemverontreiniging en directe en indirecte lozingen belangrijke onderwerpen. In 2027 wordt gewerkt aan een uitvoeringsagenda/plan, vanuit de visie op de waterketen en vanuit de KRW, voor de komende jaren. Gelijktijdig zitten we echter niet stil en wordt doorgewerkt op lopende dossiers, zoals de voorbereiding op vermijdings- en reductieprogramma's, bronopsporingsonderzoek, monitoring en handhaving.

Bronaanpak geven we ook vorm in samenwerking met partners, waaronder industrie en landbouw. Een voorbeeld daarvan is de samenwerking met agrarische partijen en provincie in het Deltaprogramma Agrarisch Waterbeheer (DAW) om door het nemen van bovenwettelijke (stimulerende) maatregelen de emissies van nutriënten (stikstof en fosfor) en bestrijdingsmiddelen naar oppervlaktewater te minimaliseren. We zoeken de samenwerking met rijksoverheid, provincies, gemeenten en omgevingsdiensten, daar waar de instrumenten van het waterschap niet toereikend zijn om verontreiniging van het watersysteem te voorkomen.

Doelen voor niet-KRW water
Voor natuurwateren die niet zijn aangewezen als KRW-water leiden we samen met de provincie en de terreinbeherende organisaties waterkwaliteitsdoelen af. De provincie Fryslân is de trekker van deze trajecten. In 2027 wordt in samenwerking met de laatste gemeenten (Smallingerland, Opsterland, Tytsjerksteradiel, Harlingen, Terschelling en Ameland) de huidige waterkwaliteit geïnventariseerd en worden doelen bepaald. Daarmee zijn in 2027 alle gemeenten aan de beurt geweest. In 2027 loopt daarnaast de verdere uitrol van het traject in natuurwater, dat in 2025 als pilot voor een aantal gebieden is uitgevoerd.

Communicatie, stimulering en voorlichting
We werken aan voorlichting en communicatie voor burgers en bedrijven. Ook kennen we subsidieregelingen om schoon, gezond en voldoende water te stimuleren. Een voorbeeld daarvan is de subsidieregeling waterconservering op de hogere zandgronden, welke kan bijdragen aan de verbetering van de hydrologische situatie op de zandgronden en in de beekdalen en verminderen van emissies van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen naar het water.

Beleidsnota Schoon en Gezond Water
Ons beleid voor schoon en gezond water voor onder andere vergunningverlening wordt in 2027 geactualiseerd. De beleidsnota Schoon en Gezond Water, een actualisatie van de beleidsnota ecologie en vis, wordt in 2027 aan het algemeen bestuur voorgelegd. Het beleid is dan weer volledig en actueel in lijn met de Kaderrichtlijn Water en herziene wet- en regelgeving (waaronder de omgevingswet).

Wat willen we bereiken en wat gaan we daar voor doen?

Flora en fauna
Biodiversiteit draagt bij aan schoon water. Planten zuiveren het water, houden oevers en dijken stevig en concurreren met exoten en blauwalgen. Daarmee wordt overlast door giftige stoffen, oeverafkalving, overmatige baggervorming, rivierkreeften, grote waternavel en blauwalgen verminderd of zelfs voorkomen. Natuurlijke beken houden water vast zodat de natuur voor ons werkt. Daarnaast moeten we voldoen aan wettelijke verplichtingen zoals de Kaderrichtlijn Water, Omgevingswet (beschermde soorten, bos en bomen) en Europese Unielijst invasieve exoten.

Aandacht voor biodiversiteit is onderdeel van én gekoppeld aan ons regulier werk en draagt bij aan een effectief waterbeheer. Voor het oplossen van onze opgaven nemen we natuurlijke oplossingen mee in de afweging, we kijken dus breder dan alleen technische oplossingen. Biodiversiteit is een indicator voor een goede ecosysteemtoestand.

Door het verder implementeren van ons "Útfieringsplan Bioferskaat" en door de richtinggevende principes uit de nota Flora en Fauna actief in te zetten, willen we de ecologische kwaliteit versterken bij het uitvoeren van onze taken als waterschap. Een gezond ecosysteem draagt namelijk positief bij aan onze opgaven voor veilig, voldoende en schoon. Dit doen we door het uitvoeren van maatregelen die de leefgebieden voor planten en dieren verbeteren en verbinden. Onderdeel hiervan zijn maatregelen die ook zijn genoemd bij 'schoon en gezond water' en maatregelen voor 'droge' terreinen zoals het gefaseerd maaien van delen van rioolwaterzuiveringsterreinen, grote gemaalterreinen, (polder)dijken en bermen. Hierdoor blijft altijd leefgebied beschikbaar voor insecten en andere dieren met voedsel en schuilplaatsen. Door middel van het uitvoeren van ons uitvoeringsplan dragen we bij aan de doelen van de Europese Natuurherstelverordening, waarvoor het Rijk in 2027 het definitieve natuurplan opstelt en waterschappen als belangrijke partner zien. In de samenwerking met de Unie van Waterschappen, het Rijk en provincies richten we ons op een uitvoerbaar natuurplan dat bijdraagt aan onze taken als waterschap.
We beheren invasieve exoten zoals grote waternavel en muskusratten, omdat die de uitvoering van onze taken en de inheemse biodiversiteit bedreigen. Voor soorten die vallen onder de verantwoordelijkheid van het Rijk, zoals invasieve rivierkreeften, vragen we via de Unie van Waterschappen aandacht en actie op landelijk niveau. Daarnaast doen we zelf wat we kunnen om er nu bij te zijn binnen het wettelijke kader en onze taken en verantwoordelijkheden, want afwachten is geen optie meer.

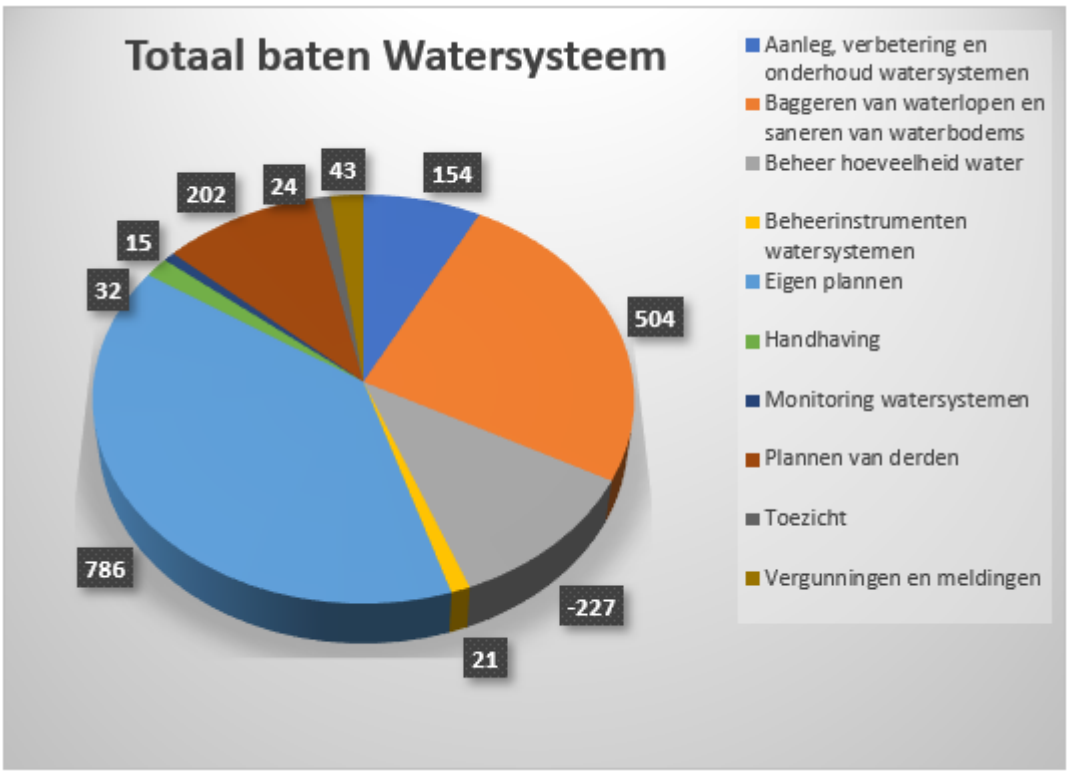
We minimaliseren overlast die wordt veroorzaakt door inheemse (beschermde) soorten zoals dassen en bevers die dijken vergraven. Hiervoor leveren we input aan het faunabeheerplan bever van de provincie Fryslân. Door samen te werken met natuurorganisaties en kennispartners zorgen we voor een integrale aanpak waarin biodiversiteit wordt meegenomen bij al onze werkzaamheden. Zo dragen we bij aan een gezond en veerkrachtig ecosysteem.

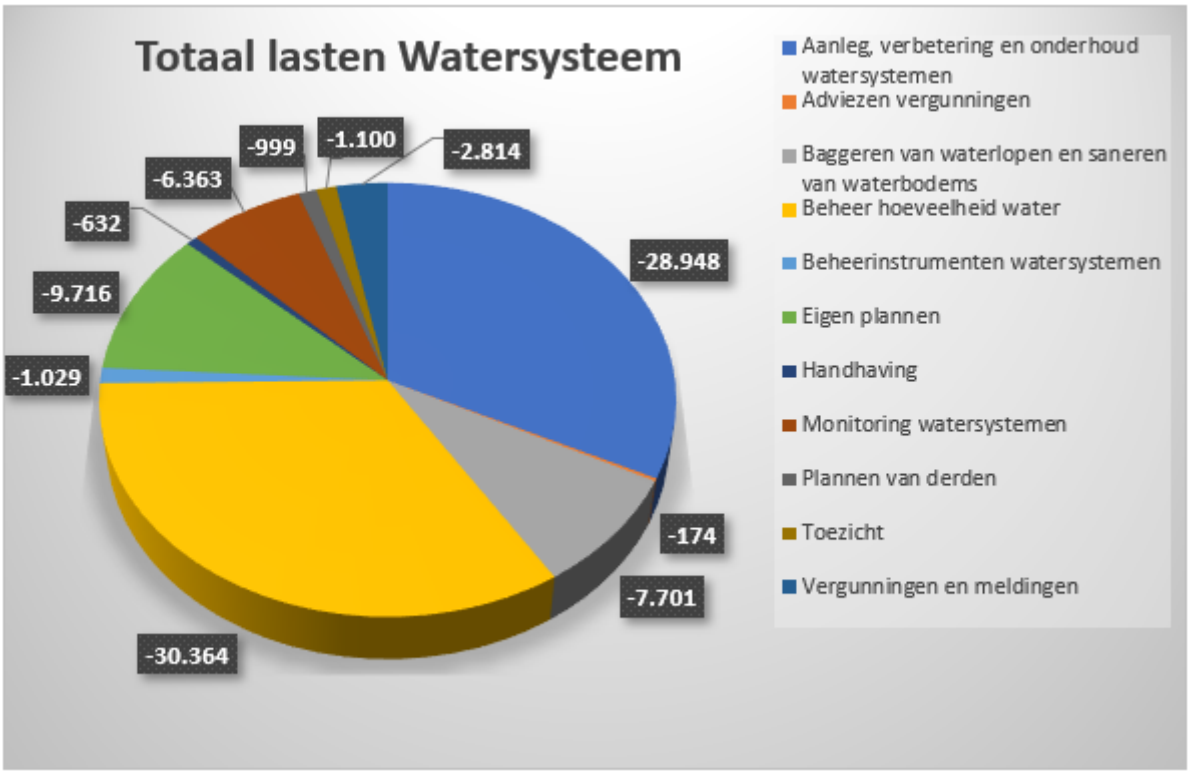
Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel worden de baten en de lasten meerjarig voor programma Watersysteem getoond.

bedragen x € 1.000

Programma Watersysteem	Actuele begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030	Begroting 2031
Baten	2.804	1.634	1.119	1.163	1.163	1.103
Lasten	-84.310	-89.728	-90.634	-93.437	-96.679	-98.050
Saldo van baten en lasten	-81.506	-88.094	-89.515	-92.274	-95.516	-96.947
Mutaties reserves	1.237	3.987	-0	-0	-0	-0
Structureel begrotingssaldo programma	-80.269	-84.107	-89.515	-92.274	-95.516	-96.947

Toelichting op Wat mag het kosten?

Voor het jaar 2027 zijn de baten en lasten per beleidsproduct in een taartdiagram nader uitgesplitst. Hierbij is de indeling naar beleidsproduct gelijk is aan de landelijke standaard indeling voor waterschappen. In de bijlage zijn ook per programma op beleidsproduct niveau de baten en lasten nader gespecificeerd.

Afwijkingen ten opzichte van actuele begroting 2026

De budgetten zijn enerzijds toegenomen door de autonome loon- en prijsstijgingen en anderzijds door het aanvullende budget voor de bestrijding van invasieve exoten (planten en kreeften) van € 1,55 mln.

Investeringen 2027 - 2031

Investeringen

bedragen x € 1.000

	Verzamelbesluit	2027	2028	2029	2030	2031
Gebiedsprocessen en gebiedsgericht werken	B	5.700	5.700	5.700	5.700	5.700
Infrastructuur geautomatiseerde assets, WS	A	285	285	0	0	0
Inrichting watersystemen, landelijk	A	1.663	1.663	1.663	5.000	8.000
Klimaatadaptatie-GLB-NSP	B	4.750	8.550	11.875	0	0
Klimaatadaptatie-pad	B	1.425	2.850	4.180	0	0
KRW maatregelen	A	2.090	2.090	p.m.	p.m.	p.m.
KRW aanvullend budget 2026	A	1.400	0	0	0	0
Kunstwerken actieve waterbeheersing	A	11.300	11.300	13.000	15.000	18.000
Uitvoeringsplan Veenweide	A	1.235	1.800	1.800	1.300	p.m.
Totaal		**29.848**	**34.238**	**38.218**	**27.000**	**31.700**

A = voorstel tot vrijgave via verzamelbesluit bij begroting

B = separaat voorstel richting dagelijks en algemeen bestuur

In hoofdstuk 'Overzicht van voorgenomen investeringen' wordt een nadere toelichting gegeven op de investeringen 2027.